

Tilsynsrapport – tilsyn ved Bjorstaddalen Næring AS, 23.08.2024

1. Innledning

Direktoratet for strålevern og atomikkerhet (DSA) gjennomførte 23.08.2024 tilsyn hos Bjorstaddalen Næring AS (Bjorstaddalen). Denne rapporten omhandler forhold som ble avdekket under tilsynet. Tilsynet ble gjennomført som en varslet inspeksjon av en dags varighet. DSA avdekket fem avvik under tilsynet.

Bjorstaddalen kommenterte i sin e-post mottatt 12.09.2024, tilsynsrapporten som ble oversendt virksomheten 10.09.2024. Ordlyden er nå endret for avvik 1, 2 og 3 som følge av DSA sin vurdering av kommentarene fra virksomheten. Tilsynsrapporten anses som endelig og legges ut på våre nettsider, dsa.no.

Bjorstaddalen må snarest rette avvikene. Dokumentasjon som viser hvordan avvikene er rettet skal sendes DSA, senest innen 31.10.2024.

Til stede fra DSA var:

Camilla K. M. Winterstad, seniorrådgiver, seksjon radioaktiv forurensning. Tilsynsleder.
Edda Bæk, rådgiver, seksjon radioaktiv forurensning. Inspektør.

Til stede fra Bjorstaddalen var følgende roller:

Konsernsjef, nestleder, strålevernskoordinator, driftsleder og HMS-ansvarlig.

2. Informasjon om inspeksjonen

DSA gjennomfører tilsyn med alle virksomheter for å sikre at virksomheter håndterer radioaktivt avfall og radioaktive utslipp på en trygg, sikker og forsvarlig måte. Inspeksjonen er en del av DSA sine risikobaserte tilsyn. Rapporten gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av Bjorstaddalen.

Inspeksjonen er gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes.

Tema for tilsynet var håndtering av radioaktivt avfall, utslipp av radioaktive stoffer og internkontroll. Herunder virksomhetens tillatelse TU20-17-2 for å kontrollere om gjeldende krav overholdes.

Fremlagt dokumentasjon fra Bjorstaddalen som ble benyttet for å verifisere faktiske forhold:

- risikorapport (Risiko ID 599) – forurensning fra radioaktivt avfall til ytre miljø
- risikorapport (Risiko ID 598) – eksponering for radioaktivitet
- prosedyre KJE 2.2 – mottak og kontroll av avfall
- prosedyre KJE 2.3 – basiskarakterisering og vurdering av avfall til deponi samt mottak av farlig avfall
- prosedyre KJE 2.4 – mottak av farlig avfall
- prosedyre KJE 3.1 – særskilte krav til enkelte avfallstyper
- STO 2.F.1 – beredskapsplan
- STO 2.F.5 – beredskapsinstruks
- kursbevis, strålevernskoordinator: håndteringa av radioaktivt avfall

Tilsynet ble innledet med et åpningmøte der DSA presenterte seg og gjennomgikk tilsynets hensikt og tema, i tillegg til aktuelt lovverk samt definisjoner av avvik og anmerking. Bjorstaddalen presenterte virksomheten. Det ble gjennomført befaringsbesøk før intervjuer med ansatte som besitter berørte roller. Hovedinntrykk og observasjoner ble presentert på et oppsummeringsmøte.

3. Aktuelt regelverk

- lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
- forskrift 1. november 2010 nr. 1394 om forurensningslovens anvendelse på radioaktiv forurensning og radioaktivt avfall (forskrift om radioaktiv forurensning og avfall)

- forskrift 1. juni 2004 nr. 930 om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften), kapittel 16.
- forskrift 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- tillatelse TU20-17-2 etter forurensningsloven § 11

Tilsynet er hjemlet i forurensningsloven §§ 48 og 50.

4. Funn under tilsynet - avvik og anmerkninger

4.1. Definisjoner

- Avvik: manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.
- Anmerkninger: forhold som er nødvendig å påpeke, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.
- Kommentar: benyttes for å forklare eller underbygge avvik eller anmerkninger.

4.2. Avvik

Avvik 1: Miljøriskovurdering knyttet til håndtering av radioaktivt avfall og radioaktive utslipp er svært mangelfull.

Avvik fra:

Tillatelse TU20-17-2 etter forurensningsloven til deponering av fosfatsand og utslipp av radioaktive stoffer fra Bjorstaddalen Næring AS, punkt 11 Internkontroll, samt internkontrollforskriften § 5 nr. 6.

Beskrivelse av krav:

Det følger av tillatelse TU20-17-2 at virksomheten plikter å ha internkontroll for sin virksomhet i henhold til kravene i internforskriften. Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at virksomheten overholder krav i tillatelsen, forurensningsloven, strålevernloven og relevante forskrifter. Virksomheten skal til enhver tid ha oversikt over alle aktiviteter som kan medføre radioaktiv forurensning og kunne redegjøre for risikoforhold.

Det følger av internkontrollforskriften at virksomheten skal kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering:

Bjorstaddalen har et styringssystem for å følge opp virksomheten og avvikssystemet benyttes aktivt. I forkant av inspeksjonen mottok DSA to risikorapporter: «Eksponering for radioaktivitet» (støveksponering til personell) og «Forurensning fra radioaktivt avfall til ytre miljø».

Risikorapportene som er mottatt er svært mangelfulle med hensyn til vurdering av miljørisiko knyttet til håndtering av radioaktivt avfall og risiko for utslipp av radioaktive stoffer. Om håndtering av fosfatsand innebærer lav miljørisiko, så skal det synliggjøres at det er gjort en vurdering av risikoen.

Risikorapporten «forurensning fra radioaktivt avfall til ytre miljø» er svært mangelfull med hensyn til vurderinger av hvilke uønskede hendelser som kan oppstå ved virksomhetens ulike aktiviteter.

En miljørisikovurdering skal inneholde en vurdering av hvilke uønskede hendelser som kan oppstå som et resultat av virksomhetens aktiviteter, og som kan påvirke ytre miljø. En skal vurdere sannsynligheten for at hendelsen oppstår og konsekvensen av hendelsen. Dette vil gi en oversikt over risiko assosiert med hendelsene og basert på dette skal virksomheten utarbeide tiltak for å minske sannsynligheten og redusere risiko for at hendelsen oppstår.

Risikorapportene mangler beskrivelse av hva de ulike kriteriene i rapporten innebærer.

Beskrivelse av risikoreduserende tiltak for uønskete hendelser utover rask tildekking av massene, mangler.

Avvik 2: Prosedyre knyttet til håndtering av radioaktivt avfall er mangelfull.*Avvik fra:*

Tillatelse TU20-17-2 etter forurensningsloven til deponering av fosfatsand og utslipp av radioaktive stoffer fra Bjorstaddalen Næring AS, punkt 11 Internkontroll, samt internkontrollforskriften § 5 nr. 7.

Beskrivelse av krav:

Det følger av tillatelse TU20-17-2 at virksomheten plikter å ha internkontroll for sin virksomhet i henhold til kravene i internforskriften. Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at virksomheten overholder krav i tillatelsen, forurensningsloven, strålevernloven og relevante forskrifter.

Det følger av internkontrollforskriften at virksomheten skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering:

Virksomhetens prosedyre «KJE 3.1 – særskilte krav til enkelte avfallstyper» er mangelfull.

Dokumentet beskriver at fosfatsand skal tildekkes så snart som mulig og senest innen en uke, men beskriver ikke andre aktiviteter knyttet til håndtering av fosfatsand. Den mangler også en spesifikk beskrivelse av hvor i deponiet fosfatsanden skal deponeres.

Avvik 3: Virksomheten sin rutine for håndtering av radioaktivt avfall som virksomheten ikke har tillatelse til er mangelfull.*Avvik fra:*

Tillatelse TU20-17-2 etter forurensningsloven til deponering av fosfatsand og utslipp av radioaktive stoffer fra Bjorstaddalen Næring AS, punkt 3.1 Mottakskontroll.

Beskrivelse av krav:

Virksomheten er ansvarlig for å kun motta avfall som omfattes av tillatelsen og skal til enhver tid ha mottakskontroll som inkluderer, men ikke er avgrenset til: dokumentkontroll, deriblant kontroll med at avfallet er deklarerert, visuell inspeksjon av mottatt avfall, registrering, stikkprøvekontroller, rutiner for prøvetaking ved mistanke om feil ved forsendelsen og rutiner for å håndtere radioaktivt avfall som virksomheten ikke har tillatelse til å ta imot.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering:

Virksomhetens prosedyre «KJE 2.2 – mottak og kontroll av avfall», beskriver ikke radioaktivt avfall, kun farlig avfall. Det henvises heller ikke til tillatelse TU20-17-2 fra DSA, kun tillatelse gitt av Statsforvalteren.

DSA påpeker at Statsforvalteren og DSA regulerer regelverk innen sine respektive forvaltningsområder. Dette medfører at DSA og Statsforvalteren gjør ulike vurderinger. Tillatelsen fra Statsforvalteren omfatter ikke radioaktivt avfall. DSA stiller i tillatelse TU20-17 andre krav til mottak og deponi av radioaktive avfall etter forurensningsloven enn Statsforvalteren.

Avvik 4: Virksomheten sin beredskapsplan og beredskapsinstruks inkluderer ikke håndtering av radioaktivt avfall og radioaktive utslipp.

Avvik fra: Tillatelse TU20-17-2 etter forurensningsloven til deponering av fosfatsand og utslipp av radioaktive stoffer fra Bjorstaddalen Næring AS, punkt 8.2 Beredskap og forebyggende tiltak.

Beskrivelse av krav:

Virksomheten skal etablere og vedlikeholde en nødvendig beredskap mot akutt forurensning. Dersom det som følge av unormale driftsforhold eller andre grunner oppstår fare for økt radioaktiv forurensning, plikter virksomheten å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte strålingsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering:

Bjorstaddalen har utarbeidet beredskapsplan og beredskapsinstruks for deponiet, men disse inkluderer ikke radioaktivt avfall og radioaktive utslipp. Det henvises ikke til DSA som miljømyndighet for radioaktiv forurensning i beredskapsplanen.

Avvik 5: Virksomheten mangler varslingsrutiner til DSA ved ulykker, uhell og unormale hendelser.

Avvik fra: Tillatelse TU20-17-2 etter forurensningsloven til deponering av fosfatsand og utslipp av radioaktive stoffer fra Bjorstaddalen Næring AS, punkt 8.3 Varsling ved ulykker, uhell og unormale hendelser.

Beskrivelse av krav:

Virksomheten skal straks varsle ulykker og unormale hendelser til DSA. Skriftlig rapport skal sendes så snart som mulig og senest innen tre dager. I tillegg skal også andre myndigheter varsles i henhold til bestemmelsene i forurensningsloven. Andre uønskete hendelser som involverer radioaktive stoffer og som ikke omfattes av varslingsplikten etter strålevernforskriften, skal også rapporteres til DSA.

Observasjoner under tilsynet og vår vurdering:

DSA er ikke inkludert i Bjorstaddalen sine varslingsrutiner ved uønskete hendelser. Virksomheten er ikke kjent med DSA sin vakttelefon ved alvorlige hendelser eller DSA sin epost som kan benyttes ved varsling av uønskete hendelser. DSA er kjent med at det har vært tilfeller av uønskete hendelser uten at DSA har blitt varslet.

4.3. Anmerkninger

Ingen anmerkninger.

4.4. Andre forhold

Ingen andre forhold.

5. Oppfølging etter tilsynet

Bjorstaddalen må snarest rette opp avvikene og sende DSA en skriftlig tilbakemelding som viser hvordan avvikene er rettet senest innen 31.10.2024.

Vi ber om at dere sender all skriftlig tilbakemelding til dsa@dsa.no ved saksbehandler Camilla K. M. Winterstad. Merk svaret med referanse 24/01502.

DSA anser tilsynet som avsluttet når vi har mottatt dokumentasjon på at alle avvikene er tilfredsstillende rettet.

6. Offentlighet i forvaltningen

Den endelige tilsynsrapporten er offentlig og legges ut på våre nettsider dsa.no etter at kommentarfristen er utløpt. Rapporten er også tilgjengelig via postjournal hos DSA.